

PROF. DR. JANEZ HÖFLER, ŠESTDESETLETNIK



Ko se je Janez Höfler leta 1961 vpisal na študij matematike in fizike, verjetno še slutil ni, da se bo že po dveh letih sicer uspešnega študija njegova poklicna in življenjska pot obrnila v povsem novo smer in da se bo posvetil umetnostni zgodovini in muzikologiji, dvema strokama, ki sta na prvi pogled diametralno nasprotni matematiki in fiziki. Leta 1973 je doktoriral iz muzikologije in le leto pozneje tudi iz umetnostne zgodovine, sicer pa se je na začetku bolj intenzivno ukvarjal z muzikologijo, saj so njegove prve objave iz poznih šestdesetih in zgodnjih sedemdesetih let prav iz te stroke: posebej velja omeniti Höflerjevo sodelovanje z Ameriškim muzikološkim institutom (American Institute of Musicology) pri objavi zbranih del komponista Dominiqua Phinota. Kmalu pa se je začel v večji meri posvečati umetnostnozgodovinskim raziskavam in leta 1972 nastopil redno službo na oddelku za umetnostno zgodovino: najprej kot asistent, od leta 1975 kot docent, leta 1981 je bil izvoljen za izrednega profesorja in leta 1989 za rednega. V tem času se je večkrat strokovno izpopolnjeval v tujini: leta 1976 v Utrechtu z nizozemsko državno štipendijo, leta 1978–79 v Münchnu s prestižno Humboldtovo štipendijo (ki jo je ponovno prejemal v letih 1990–91 in 1996–97), leta 1987 pa je bil štipendist »Fondo amicizia« na Harvardskem centru za renesančne študije v Villi I Tatti v Firencah. Leta 1990 je predaval kot gostujoči profesor na graški univerzi, leta 2002 pa je kot »visiting professor« raziskoval na Villi I Tatti.

Höflerjevo znanstveno delo je bilo na začetku usmerjeno predvsem v raziskovanje gotskega stenskega slikarstva na Slovenskem, že njegove prve objave pa pričajo o tem, da je v svoje raziskave zelo zgodaj vključil tudi gradivo s celotne Koroške in širšega srednjeevropskega prostora. Prav slikarstvo gotske dobe na Koroškem – tako stensko kot tabelno – je kmalu postalo ena osrednjih tem njegovega raziskovanja in hkrati prvo področje, na katerem se je uveljavil tudi v mednarodnih strokovnih krogih. Poleg številnih člankov je objavil tri znanstvene monografije: *Die Gotische Malerei Villachs* (1981–82), *Die Tafelmalerei der Gotik in Kärnten, 1420–1500* (1987) in *Die Tafelmalerei der Dürerzeit in Kärnten* (1998). Sočasno so potekale – in še potekajo – sistematične raziskave stenskega slikarstva: knjigi *Stensko slikarstvo na Slovenskem med Janezom Ljubljanskim in Mojstrom sv. Andreja iz Krašc* (1985), v kateri je postavil pomembna izhodišča za nadaljnje raziskovanje gotskega slikarstva, sledi »mini korpus« s skupnim naslovom *Srednjeveške freske v Sloveniji* (doslej izšlo: *Gorenjska* – 1996, *Primorska* – 1997 in *Okolica Ljubljane z Notranjsko, Dolenjsko in Belo krajino* – 2001). K temu moramo dodati še večje število člankov in krajših razprav o posameznih odkritjih in spoznanjih, med katerimi velja posvetiti posebno pozornost tistim, ki se ukvarjajo s problemom uporabe grafičnih predlog v slikarstvu od sredine 15. stoletja dalje. Raziskovanje te, za razumevanje slovenskega poznogotskega slikarstva ključne problematike, ter objave rezultatov v mednarodni periodiki, je pomembno prispevalo k prepoznavnosti slovenskega gradiva v širših strokovnih krogih (npr. referat na kongresu CIHA na Dunaju l. 1983), avtorja pa je pripeljal do spoznanja, da je problem recepcije zgodnje grafike dokaj slabo raziskana tema tudi v evropskem kontekstu. Najnovejše Höflerjeve raziskave prinašajo zanimiva in celo presenetljiva spoznanja o tem, kako je grafika Mojstra E. S., Martina Schongauerja in drugih pomembno zaznamovala celo italijansko slikarstvo zgodnje in zrele renesanse.

Raziskovanje srednjeveške umetnosti je kmalu nakazalo potrebo po objavi pisnih virov in rezultat spoznanja je bila objava historičnih topografij: nekatere so izšle kot samostojne monografije, druge v periodiki, nekaj zvezkov pa v tipkopisni obliki. V novjšem času se je poglobil tudi v raziskovanje zgodovine slovenske umetnostne zgodovine in pri tem dodobra prenovil študijski predmet »Uvod v slovensko umetnost« na Oddelku za umetnostno zgodovino ter ga v večji meri posvetil nekaterim

vidikom, ki so bili dotlej pogosto obravnavani preveč enostransko. Sodeloval je tudi pri nekaj ambicioznih projektih: bil je pobudnik in vodja projekta razstave in mednarodnega simpozija *Gotika v Sloveniji*, koordinator organizacije simpozija o Francescu Robbi in v najnovejšem času tudi vrste simpozijev v okviru bavarsko – slovenskega sodelovanja.

V začetku osemdesetih let se je začel intenzivno ukvarjati tudi s problemi starejše umetnosti v Dalmaciji in svoje raziskave kronal z objavo monografije *Die Kunst Dalmatiens* (Graz 1989), ki je še danes edini sodobni sintetični pregled umetnosti v Dalmaciji. Sicer pa je največ svoje pozornosti posvečal začetkom renesanse in še prav posebej delovanju florentinskih mojstrov v Dubrovniku. Prav raziskovanje delovanja mojstrov, kot so Maso di Bartolomeo, Michele di Giovanni in Michelozzo, je pokazalo na potrebo po vključitvi praviloma malo znanega ali povsem prezrtega dalmatinskega opusa teh umetnikov v katalog njihovih del, kar je privedlo do novega ovrednotenja njihovih umetniških osebnosti. Höfler pa je svoje raziskave nadgradil in usmeril v raziskovanje samega italijanskega gradiva. Prav raziskovanje delovanja mojstrov, kot sta Maso di Bartolomeo in Michele di Giovanni da Fiesole, je odprlo nova vprašanja v zvezi s stavbno zgodovino Vojvodske palače Federica da Montefeltro v Urbinu, o kateri pravkar pripravlja izčrpno monografsko študijo, potem ko je nekaj izsledkov raziskav predstavil že na mednarodnih simpozijih (*Quattrocento Adriatico*, 1994; *Michelozzo e il suo tempo*, 1996). Nedvomno pa je zanimivo, da je, tako kot se v umetnostnozgodovinski stroki pogosto dogaja, prišel do nekaterih najbolj odmevnih odkritij povsem po naključju. Naj omenim predvsem najdbo dokumenta o delovanju Andrea Sansovina na Portugalskem, ki je kot prvi in doslej edini slovenski prispevek doživel objavo v uglednem Burlington Magazinu.

Sam sem se s profesorjem prvič srečal kot bruc: bil je prvi, ki je začel tisto jesen predavati, in kmalu sem od starejših kolegov izvedel, da je bilo to sploh prvo leto, ko je predaval kot docent. Prav dobro se spominjam prvega predavanja, ko je govoril o zgodnjeresorbnješki arhitekturi v Dalmaciji s posebnim poudarkom na cerkvi sv. Donata v Zadru, in čeprav se tega tedaj še zdaleč nisem zavedal, se mi vse bolj dozdeva, da je morda prav to prvo predavanje v veliki meri usmerilo moj interes v raziskovanje dalmatinske umetnosti. Še bolj so zaznamovala moj odnos do stroke njegova izbrana poglavja, seminarji in ekskurzije v poznejših letih študija. Vsem, ki so kdaj obiskovali njegove seminarje, je kmalu postalo jasno, da je vsaka poglobljena inter-

pretacija umetnine nemogoča, dokler niso vsaj približno razrešena osnovna vprašanja: kdo je njen avtor ter kdaj in v kakšnih okoliščinah je nastala. Vselej je poudarjal, kako pomembno se je naučiti gledati, hkrati pa ne smemo zapostavljati pomena dokumentov in drugih pisnih virov. Začetki študija v naravoslovni stroki so ga pač naučili znanstvene discipline: vselej poudarja, da je moč argumentov tudi v humanističnih strokah še kako pomembna. Pri tem pa še danes rad prizna, da se je na seminarjih ob opažanjih študentov tudi sam veliko naučil.

Med študenti velja profesor Höfler za strogega in zahtevnega učitelja: ni skrivnost, da se ga posebej mlajši študentje pogosto boji, vendar ob seminarskem delu ponavadi ugotovijo, da je strah povsem odveč, saj vselej spodbuja odprto razpravo o posameznih problemih, prav tako pa se izkaže za odličnega mentorja. Sam se spominjam, kako sem ga ob izbiri teme za diplomsko delo ves negotov vprašal, če bi lahko napisal kaj o problemu fasade šibeniške katedrale. Na moje preseñenje je po kratkem premisleku odgovoril: »Zakaj pa ne? Kje pa piše, da se smejo s tem ukvarjati samo njihovi ljudje?« Ves čas je z zanimanjem spremljal moje delo in mi pomagal z bibliografskimi napotki ter bil vselej na voljo za diskusijo: tako je bilo tudi pri magistrskem in doktorskem študiju in podobno so svoj študij pri profesorju Höflerju doživljali tudi drugi moji kolegi. Kadar mu kdo ponudi nekoliko nepričakovano rešitev problema, nagonsko nejeverno odkima, a vselej pozorno posluša argumente in na koncu pogosto pritrdi; če pa je teza le pre malo prepričljiva, pospremi svojo skepso z besedami: »Veste, morate pazit'« in postavi sogovornika na realna tla.

Sicer pa se, čeprav se sliši nekoliko nenavadno, pedagoška pot profesorja Höflerja počasi izteka. Ob vseh administrativnih omejitvah pri nastavitvi novih delovnih moči na univerzi se je odločil, da bo svoje mesto postopoma prepustil mlajšemu kolegu in se upokojil. Pravi, da ga čaka še veliko strokovnih izzivov, ki bi se jim rad posvetil v celoti. Na oddelku ga bomo pogrešali in upamo, da bo mogoče doseči dogovor, ki bi mu omogočil sodelovanje v pedagoškem procesu v določenem obsegu tudi po upokojitvi. Vsekakor pa smo lahko prepričani, da bo profesor Höfler s svojim znanjem in izkušnjami še dolgo pripravljen svetovati mlajšim, predvsem pa mu želimo, da bi v naslednjih letih v celoti izpolnil svoje strokovne načrte, ki jih ni malo.

Samo Štefanac